

POSTANOWIENIE

Dnia 4 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania M. M.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWIA

o wysokość emerytury policyjnej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4 czerwca 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 18 kwietnia 2023 r., sygn. akt III AUa 902/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 kwietnia 2023 r., sygn. akt III AUa 902/22, Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 19 lipca 2022 r., sygn. akt VIII U 2761/20, którym Sąd pierwszej instancji uwzględnił odwołanie M. M. od decyzji organu rentowego z 5 lipca 2017 r.

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie decyzją z 5 lipca 2017 r., działając na podstawie art.15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z

2016 r., poz. 708 ze zm. - dalej jako ustawa zaopatrzeniowa) oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji nr [...] z 23 maja 2017 r., od 1 października 2017 r. ponownie ustalił wysokość emerytury M. M.. Zgodnie z decyzją podstawę wymiaru świadczenia stanowiła kwota 5.531,99 zł, a emerytura wynosiła 57,42 % podstawy wymiaru, tj. 3.176,47 zł, i tak ustalona emerytura była wyższa od przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i wobec tego wysokość emerytury została ograniczona do kwoty 2.069,02 zł.

M.M. reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, złożyła odwołanie od powyższej decyzji zaskarżając ją w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego.

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie wniósł o jego oddalenie, nie znajdując podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z 19 lipca 2022 r., sygn. akt VIII U 2761/20 Sąd Okręgowy w Lublinie w punkcie 1 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje M. M. prawo do ustalenia wysokości emerytury od 1 października 2017 r. z pominięciem art. 15c ust. 3 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej i ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708. ze zm.), w punkcie II oddalił odwołanie w pozostałej części a w punkcie III koszty procesu między stronami wzajemnie zniósł.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej; art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. oraz art. 2 Konstytucji RP.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako niezasadną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w pełni podziela i przyjmuje za własne, zarówno poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, czyniąc je podstawą własnego rozstrzygnięcia, wobec czego zbędne było ponowne ich

przyczynienie. Sąd pierwszej instancji bardzo szczegółowo przedstawił w uzasadnieniu orzeczenia motywów, jakie nim kierowały przy terowaniu wyroku. Uzasadnienie cechuje wyjątkowa drobiazgowość. Na tle prawidłowo ustalonego, konkretnego stanu faktycznego odnoszącego się do służby wnioskodawczynie, wyjaśnienie zostały w nim wszystkie istotne okoliczności oraz uwzględnione wszelkie aspekty związane z problematyką stosowania przepisów ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin. Sąd Apelacyjny uznał za prawidłowe i utożsamiał się z wykładnią przepisów zaprezentowaną przez Sąd pierwszej instancji, wskazując, że stanowi ona właściwą odpowiedź na nieuzasadnione zarzuty apelującego.

Sąd Apelacyjny jako niezasadne potraktował zarzuty wyrażone apelacji w zakresie samodzielnego rozstrzygania przez Sąd pierwszej instancji o niekonstytucyjności art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, w oparciu o który została wydana zaskarżona decyzja, pomijając kompetencję Trybunału Konstytucyjnego w tym względzie. Sąd Apelacyjny uznał tym samym prawo tego Sądu do własnego podejmowania wszelkich starań zmierzających do ustalenia stanu faktycznego i na tej podstawie - do zastosowania właściwych przepisów prawa materialnego, w tym przypadku przepisów ustawy zaopatrzeniowej. Kompetencje Sądu merytorycznego wynikają z bezpośredniej możliwości stosowania prawa, bez uciekania się do jego interpretacji dokonywanej przez Trybunał Konstytucyjny; późniejsze rozstrzygnięcie tego Trybunału może natomiast mieć wpływ na procedury określone treścią właściwych przepisów k.p.c.

Sąd orzekający dokonał prawidłowej wykładni art. 15c ustawy zaopatrzeniowej i słusznie odmówił zastosowania wobec M. M. regulacji zawartej w art. 15c ust. 3 ustawy.

Przedmiotem oceny Sądu pierwszej instancji przy rozpoznaniu odwołania wnioskodawczynie od decyzji obniżającej wysokość emerytury policyjnej było to, czy okres stosunkowo krótkotrwałej służby, rozpoczynający drogę zawodową skarżącej, zakwalifikowanej jako służba na rzecz totalitarnego państwa od 1 września 1988 r. do 31 lipca 1990 r. (przy czym w dniu 6 maja 1990 r. urodziła córkę i od tej daty przebywała na urlopie macierzyńskim) mógł w konsekwencji spowodować przyjęcie do obliczenia jej emerytury 0% podstawy wymiaru za w/w okres, zakwalifikowany

przez Instytut Pamięci Narodowej w informacji o przebiegu służby z 23 maja 2017 r. jako pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej a następnie skutkować obniżeniem świadczenia do kwoty przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS wobec ustalenia, że łącznie służba w milicji i policji wynosiła ponad 24 lata oraz, że znaczna, ponad 20 letnia część tej służby miała miejsce już po zmianach ustrojowych.

Sąd pierwszej instancji w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy oraz jego prawidłową ocenę ustalił, że M. M. w spornym okresie pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu ustawy zaopatrzeniowej. W ocenie Sądu determinowało to określone konsekwencje w odniesieniu do ustalonego jej świadczenia z tytułu zaopatrzenia emerytalnego. Sąd Okręgowy uznał, że okres służby na rzecz totalitarnego państwa skutkuje zastosowaniem przy obliczeniu policyjnej emerytury zasady wynikającej z art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. W istocie sprowadziło się to do „wyzerowania” okresu wykonywania służby na rzecz totalitarnego państwa 1 września 1988 r. do 31 lipca 1990 r. Mając na uwadze całokształt okoliczności występujących w sprawie Sąd pierwszej instancji ocenił, że w danym wypadku należało pominąć przepis art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej. Akceptując w pełni argumentację Sądu Okręgowego przytoczoną w uzasadnieniu orzeczenia Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd orzekający nie dopuścił się błędnej wykładni art. 15c ust. 3 ustawy zmieniającej i prawidłowo przyjął, że niezasadnie organ emerytalny zastosował wobec wnioskodawczynie w/w przepis. Słusznie Sąd pominął powyższy przepis w procesie ustalenia wysokości emerytury M.M. zauważając, że w istocie spowodowałoby to swoiste „ukaranie” wnioskodawczynie nie za okres służby na rzecz totalitarnego państwa, ale za okres pracy poza służbą, w tym za okres służby w demokratycznej RP. Przypomnieć raz jeszcze należy, że redukcja wysokości świadczeń emerytalnych dokonana wskutek nowelizacji z 2016 r. miała na celu pozbawienie przywilejów uzyskanych w służbie na rzecz państwa totalitarnego, a zatem uznawanych za nabyte w sposób niesłuszny. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 6 czerwca 2021 r. w sprawie P 10/20. rozpoznając pytanie prawne Sądu Okręgowego w Krakowie dotyczące obniżenia policyjnej renty inwalidzkiej byłego funkcjonariusza pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa i orzekając, że art. 22a ust. 2 ustawy z 18

lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (.....) oraz ich rodzin (Dz.U. z 2020 r., poz. 723) jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej miała na celu realizację konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji) oraz stanowiła przykład urzeczywistnienia przez ustawodawcę konstytucyjnej możliwości odebrania uprzywilejowania niesłusznie uzyskanego (zasada sprawiedliwości społecznej wywodzona z art. 2 Konstytucji). Cel ten nie został w pełni zrealizowany przez pierwszą redukcję wysokości świadczeń pobieranych przez byłych funkcjonariuszy pracujących na rzecz totalitarnego państwa a wprowadzone w 2009 r. środki nie były wystarczająco efektywne, mając na uwadze zamierzony rezultat. Wprowadzona obecnie regulacja pozbawiła byłych funkcjonariuszy państwa totalitarnego przywilejów nabytych niesłusznie, z naruszeniem zasad sprawiedliwości społecznej i w sposób niedopuszczalny w demokratycznym państwie prawnym, a więc niepodlegających ochronie konstytucyjnej.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że chodziło o obniżenie świadczeń nabytych niesłusznie, z tytułu służby ocenianej negatywnie i z tym wiązała się przyjęta zasada, że przyznane świadczenie emerytalne czy rentowe nie może być wyższe niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury czy renty wypłacanej przez ZUS. Reguła ta nie może być stosowana w przypadku, jak w okolicznościach niniejszej sprawy, gdy świadczeniobiorczyni nadal po 31 lipca 1990 r., po pozytywnej weryfikacji wykonywała służbę w Policji i do czasu zwolnienia ze służby, poza okresami służby na rzecz totalitarnego państwa wypracowała niezależnie wystarczający staż emerytalny do przyznania jej świadczenia z zaopatrzenia społecznego. M. M. służbę kontynuowała do 12 września 2012 r. w Wydziale Techniki Operacyjnej KWP L.. Poza okresem służby na rzecz totalitarnego państwa wypracowała staż emerytalny w wymiarze ponad 20 lat, pozwalający na przyznanie jej emerytury wynoszącej 75% podstawy wymiaru a więc maksymalnej, dopuszczalnej ustawowo wysokości. Faktu tego nie można ignorować. Ustalenie emerytury w takiej wysokości nie jest w żadnej mierze przywilejem związanym ze służbą na rzecz totalitarnego państwa. W tej sytuacji ingerencja w wysokość należnego świadczenia poprzez stałe stosowanie zasady utrzymania wysokości emerytury na poziomie przeciętnej emerytury wypłacanej przez ZUS. nie ma

związku z projektowanym celem ustawy zmieniającej a także stanowi nadmierne i nieproporcjonalne zmniejszenie świadczenia osoby uprawnionej. Narusza w ten sposób konstytucyjne zasady równości oraz demokratycznego państwa prawnego, zaufania do tworzonego przez nie prawa i sprawiedliwości społecznej zapisane w Konstytucji RP. Prawidłowo dostrzegł to Sąd pierwszej instancji, a zatem orzeczenie nie narusza art. 2 w zw. z art. 32 Konstytucji RP. Zarzut apelacji jest bezpodstawny. Przepis art. 12 ustawy, co pokreślił także Sąd Okręgowy gwarantuje funkcjonariuszowi pełniącemu służbę w policji emeryturę po 15 latach służby, wliczając w to okresy równorzędne wymienione w art. 13 ustawy w wysokości określonej w art. 15 ust. 1. Wnioskodawczyni, która wypracowała okres służby przekraczający wymagane 15 lat (prawie 27 lat) miała prawo oczekiwać odpowiedniego do wysługi uposażenia emerytalnego. W świetle podstawowej regulacji dotyczącej zasad nabywania emerytury policyjnej wnioskodawczyni uzyskała możliwość przejścia na emeryturę po 15 latach służby ze świadczeniem wynoszącym co najmniej 40% podstawy jego wymiaru. Świadczenia tego nie nabyła z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa lecz z tytułu służby związanej ze strzeżeniem bezpieczeństwa obywateli oraz porządku publicznego.

Tymczasem przepis art. 15c ust. 3 stanowi, że emerytura osoby pełniącej służbę z rzecz totalitarnego państwa nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, że należy zastosować powyższy mechanizm obniżający świadczenie do każdego funkcjonariusza także takiego, który nie nabył podstawowego przywileju emerytalnego wskazanego w art. 12 z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Oznaczałby to, że krótki, jak w niniejszej sprawie, nie wpływający na spełnienie przesłanek do nabycia prawa do emerytury okres służby na rzecz totalitarnego państwa uzasadnia zastosowanie w/w mechanizmu. Wykładnia językowa tego przepisu stoi w sprzeczności zarówno z celem ustawy, którym jest obniżenie świadczeń tym, którzy nabyli przywilej emerytalny z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa jak i z brzmieniem gwarancyjnych przepisów art. 12, art. 15 ust. 1 jak również art. 15c ust. 1 który odsyła do stosowania art. 15 ust. 1 ustawy. Mechanizm określony w art. 15c ust. 3 w istocie niweczy uprawnienie funkcjonariusza do przyjęcia przy ustalaniu

podstawy wymiaru świadczenia okresów, co do których ustawa nakazuje przyjąć wskaźnik 1,3 lub 2,6.

Wskazane w art. 12 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy przywileje emerytalne funkcjonariusza policji są ściśle związane z pełnieniem służby z narażeniem na utratę życia lub zdrowia. W świetle powyższych uwag należy mieć na widoku także regulacje konstytucyjne zawarte w art. 64 i 23. Jest istotną dyrektywą interpretacyjną dokonywanie wykładni w taki sposób, aby - o ile stosowane metody wykładni na to pozwalają - uzyskać wynik wyrażający się w pełnej zgodności dekodowanej normy z unormowaniami Konstytucji. Poprzestanie na jedynie językowej wykładni przepisu art. 15c ust. 3 ustawy pozostawałoby w kolizji z art. 64 Konstytucji, albowiem mimo nabycia emerytury na podstawie służby w policji, a nie z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa prowadzi do istotnego, nieuzasadnionego celem ustawy obniżenia świadczenia emerytalnego. W istocie stanowi to arbitralne i nieuzasadnione odjęcie przysługującego wnioskodawcy dotychczas z mocy ustawy uprawnienia majątkowego. Przyjęcie, że każdy nawet bardzo krótki okres służby na rzecz totalitarnego państwa, nie wpływający przy tym na spełnienie przez funkcjonariusza przesłanki wskazanej w art. 12 ustawy prowadzi do obniżenia mu świadczenia emerytalnego w sposób określony w przepisie stanowiłoby nieuzasadnione naruszenie słuszenie nabytego przez wnioskodawcę prawa za okresy niestanowiące służby na rzecz totalitarnego państwa. W świetle przywoływanych przez projektodawcę w uzasadnieniu projektu zasad sprawiedliwości społecznej nie ma żadnych racji do pozbawiania funkcjonariusza policji świadczenia emerytalnego w wysokości przysługującej mu z tytułu służby w policji.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną organ rentowy w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w ocenie organu rentowego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na wyszczególnione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego. Zdaniem organu rentowego

naruszenie przepisów prawa materialnego, którego dopuścił się Sąd Apelacyjny stanowi to, że Sąd odwoławczy nie zastosował powszechnie obowiązującego przepisu prawa materialnego, a to art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, pomimo tego, że zakwalifikował służbę ubezpieczonej w spornym okresie jako służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Z uzasadnienia skarżonego wyroku wynika, że Sąd drugiej instancji uznał za zasadne przyjęcie wskaźnika 0,0% podstawy wymiaru za sporny okres służby ubezpieczonej od 1 września 1988 r. do 31 lipca 1990 r., niemniej jednak Sąd Apelacyjny odmówił zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej. Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia stanu faktycznego Sądu pierwszej instancji, który stwierdził, że w okresie spornym ubezpieczona pełniła służbę w Biurze „B” wykonującym czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa (art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. d tiret pierwsze ustawy zaopatrzeniowej), a do jej obowiązków należało dokonywane czynności obserwacyjnych względem zagranicznych delegacji.

Biorąc pod uwagę zakres zadań realizowanych przez formację, w której służyła ubezpieczona i indywidualne aspekty służby odwołującej się, Sąd Apelacyjny uznał, że wobec ubezpieczonej mają zastosowanie regulacje dotyczące ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej na zasadach sprecyzowanych w art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, niemniej jednak odmówił zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Apelacyjny przywołał brzmienie przepisów art. 12 ust. 1 i art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, w myśl których emerytura policyjna przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służbie Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służbie Celnej, Służbie Celno-Skarbowej lub w Służbie Więziennej, z wyjątkiem funkcjonariusza, który ma ustalone prawo do emerytury określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obliczonej z uwzględnieniem okresów służby i okresów z nią równorzędnych (art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej).

W myśl zaś art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej emerytura dla funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby i wzrasta o:

- 1) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy dalszy rok tej służby;
- 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów składkowych poprzedzających służbę, nie więcej jednak niż za trzy lata tych okresów;
- 3) 1,3% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów składkowych ponad trzyletni okres składkowy, o którym mowa w pkt 2;
- 4) 0,7% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę.

Jednakże Sąd drugiej instancji nie dostrzegł, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej stanowi *lex specialis* wobec regulacji art. 12 ust. 1 i art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, w myśl którego wysokość emerytury osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. wynosi 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b i nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny odmówił zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej co do obliczenia wysokości świadczenia ubezpieczonej z tej przyczyny, że ustalił, iż odwołująca się legitymuje się okresem służby w Policji wynoszącym co najmniej 15 lat. Organ rentowy zaznaczył, że ta okoliczność nie jest podstawą dla odmowy stosowania regulacji art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej. Przepisów ust. 1-3 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego (art. 15c ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej), alternatywnie jeżeli uzyska decyzję Ministra właściwego do spraw wewnętrznych w trybie art. 8a ustawy zaopatrzeniowej. Takie przesłanki wyłączające stosowanie powszechnie obowiązujących przepisów zaś w realiach niniejszego postępowania nie zostały wykazane.

Naruszenie przepisów prawa materialnego jest, zdaniem skarżącego, w niniejszej sprawie na tyle oczywiste, że widoczne przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej. Sąd odwoławczy odmówił bowiem zastosowania przepisów prawa powszechnie obowiązującego, orzekając bez podstawy prawnej. W ocenie Organu rentowego, skoro Sąd Apelacyjny uznał, że Ubezpieczona pełniła służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, to był zobligowany do zastosowania przepisu art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, czego jednak nie uczynił, powołując się na przesłanki prawnie irrelewantne, bo niestanowiące podstawy prawnej dla wyłączenia stosowania ww. regulacji.

Podsumowując, organ rentowy stwierdził, że w realiach niniejszej sprawy doszło do naruszeń przepisów prawa materialnego, które są zauważalne przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej. Świadczy o tym brak zastosowania regulacji art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, pomimo tego, że Sąd Apelacyjny wyraźnie stwierdził, że ubezpieczona pełniła służbę na rzecz państwa totalitarnego. Nie jest zaś możliwe dokonanie takiej wykładni przepisów, która pozwalałaby uznać, że w przypadku gdy Ubezpieczona posiada co najmniej 15-letni staż służby nieuznawanej jako służba na rzecz formacji, o których mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, to można (czy też należy) odstąpić od stosowania tych regulacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W niniejszej sprawie nie przedstawiono jakiegokolwiek argumentacji, która mogłaby uzasadniać uznanie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd drugiej instancji nie naruszył w sposób rażący przepisów prawa, zaś zastosowana przez ten Sąd wykładnia art. 15c ust. 3 i art. 13b ustawy zaopatrzeniowej była prawidłowa i wbrew twierdzeniom skargi kasacyjnej, uwzględniała realia i okoliczności rozpoznawanej sprawy. Sąd Apelacyjny miał prawo, a nawet obowiązek dokonania oceny konstytucyjności przepisów, które

znajdowały zastosowanie w niniejszej sprawie, jak się bowiem wskazuje w orzecznictwie Sądu Najwyższego, orzekanie o zgodności ustaw z Konstytucją (art. 188 pkt 1 ustawy zasadniczej), co niewątpliwie należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, nie jest tożsame z oceną konstytucyjności przepisu mającego zastosowanie w konkretnej sprawie rozstrzyganej przez sąd. Sąd jest obowiązany do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie. Odmowa zastosowania przepisu ustawy uznanego przez sąd za sprzeczny z konstytucją nie narusza zatem kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami. Uznanie, że sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją, a w konsekwencji do zajmowania stanowiska w kwestii ich zgodności jak też niezgodności z ustawą zasadniczą, jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji, który zobowiązuje do bezpośredniego stosowania jej przepisów, przy czym pod pojęciem „stosowanie” należy rozumieć w pierwszym rzędzie sądowe stosowanie prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2017 r., I UK 325/16, LEX nr 2389585).

Należy zauważyć, że prawodawca wprowadził do ustawy z 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pierwszy z nich „zeruje” tak zwane kwalifikowane lata służby. Drugi obniża zaś wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia. Sąd ma prawo do zweryfikowania zgodności z Konstytucją RP rozwiązań zawartych w art. 15c ust. 1 pkt 1 i art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wobec wieloletniej, autodestruktywnej bezczynności Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o dokonanie kontroli konstytucyjności art. 13b i art. 15c tej ustawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2024 r., II USK 334/22, LEX nr

3652180). Sąd Najwyższy jasno wskazał, w związku z tym, że art. 15c ust. 3 ustawy z 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej i ich rodzin ma właściwości represywne. Karze finansowo za pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu a swój staż emerytalny wypracowali po „upadku” tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia - w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych. W demokratycznym państwie prawa nie mogą korzystać z ochrony rozwiązania normatywne w jawny sposób nierówno traktujące obywateli, które w nieprawidłowy (odwetowy) sposób sankcjonują na gruncie prawa zabezpieczenia społecznego „rozliczenia historyczne” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2024 r., III USK 254/22, LEX nr 3655331).

Linia orzecznicza jest w tym zakresie jednoznaczna i Sąd Najwyższy konsekwentnie ją utrzymuje i rozbudowuje o kolejne orzeczenia, zaś wyrok Sądu drugiej instancji w niniejszej sprawie w tę linię orzeczniczą się wpisuje. Należy przy tym zauważyć, że Sąd drugiej instancji w niniejszej sprawie nie dokonał abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności przepisu, a jedynie jego prokonstytucyjnej wykładni z zastosowaniem pozajęzykowych metod wykładni. Wykładnia ta doprowadziła Sąd Apelacyjny do przyjęcia takiego brzmienia normy prawnej wynikającej z analizowanych przepisów, która daje się pogodzić z normami konstytucyjnymi. A dokonanie tego rodzaju wykładni jak najbardziej pozostaje w granicach kompetencji sądów powszechnych.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[SOP]

[ał]